

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACȚIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru

Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar: V. Nicoră

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori ... 50 Lei | pentru autorități ... 60 Lei | pentru întreprinderi financiare ... 100 Lei

Frate sătean, Frate muncitor,

Se împlinește anul de când Marea Societate „Culturi Poporului“ se străduiește să te ajutoreze în dragostea ta de învățatură, să-ți călăuzească mintea și sufletul pe calea cea adevărată a cinstei, a dreptății și a binelui tuturor.

Se împlinește anul de când această asociațiune înprăstie cuvântul Sfintei Evanghelii, cuvântul înfrățirii Românești.

De un an de zile, zi cu zi, ceas cu ceas, noi cei adunați în jurul sfântului steag al iubirii nefățarnice a poporului, am muncit spre a risipi întunericul ce vă înconjura, am luptat să vă deslușim adevărul de minciună, binele de rău.

În numele vostru al celor mulți și ale căror suflete știm că sunt cu noi și ne dă tăria, am cerut și am veghiat la împlinirea legilor.

Voi ne-ați ascultat indemnul și îmbărbătarea noastră, fără să plecați urechea la sfatul dușmanilor liniștei țării noastre, la șoptele tainice ale aceluia ce vă dorește pielea, nu mântuirea.

Aveți încredere în legile și autoritățile țării noastre. Împlintivă datoritiile voastre de români și cetățeni, fără șovăială.

Trecem prin vremuri grele. Dușmaniile ne pândesc de pretutindeni și orice slăbire a sufletului vostru, întăresc dușmanii.

Lăsați necazurile voastre mărunte, înfrățiți-vă, iubiți-vă și voi toți ce sunteți Români și vătafi jertfit pentru țară și întronarea stăpânirii Românești, strângeți rândurile în jurul nostru.

După un un de zile, astăzi când ne cunoaștem, ne înțelegem și ne iubim, Comitetul Asociațiunii Culturii Poporului, a hotărât să vă ajute și cu fapta.

Pe lângă toate filialele Societății noastre din toate orașele unde sau întemeiat și se

vor mai întemeia, se întințea-ză Cancelarii Avocației GRATUITE spre a vă purta cererile voastre drepte la autoritățile Statului și a vă dobândi FARA PLATA drepturile voastre.

În Cluj, gazeta voastră „Cultura Poporului“ întemeiază o astfel de Cămin Avocațional în strada Dorobanților No. 11, unde cei sărmani, aducând plângerile lor în fiecare zi între ceasurile 7 și 9 dimineața și 4(16) și 6(18) după prânz, vor primi fără nici o plată, fără nici o cheltuielă, sfaturile și ajutorul Avocaților noștri.

Purtați această veste din gură în gură, arătați tuturor fraților noștri că „Societatea Cultura Poporului“ la toate necazurile și nevoile, le stă cu drag într'ajutor și fără cheltuielă.

Zvoniți în satele voastre, în atelierile și fabricile unde munciți, că această Societate românească, vă iubeste cu adevărat și vă sprijină, cerându-vă în schimb să-i ascultați indemnul.

Cereți celor luminați din satele voastre, Preoților, Învățătorilor și tuturilor Cărturarilor să stea de vorbă cu noi, spre a înființa în toate colțurile țării, filiale de ale noastre, ca voi toți, cu mic cu mare, cu tânăr cu bătrân să vă puteți aduna sub cutele drapelului „Culturi Poporului“.

Aveți încredere în noi, nu vă vom îndrepta spre rău și vom asculta cu durere de frate, plângerile voastre.

Când nu veți putea veni voi singuri să ne arătați plângerile voastre, trimeteți-ne în scris tot ceia ce vă necăjește și vă amărăște și avocații noștri, profesorii noștri, vă vor desluși în scris, ori prin gazeta voastră.

„CULTURA POPORULUI“
NU VA CERE ÎN SCHIMB
NIMIC, DECAT, IUBIREA

DE ȚARA ȘI TRON, RESPECTUL LEGILOR ȘI AUTORITĂȚILOR, INFRAȚIRE ȘI MUNCA, EA NU ESTE O SOCIETATE POLITICĂ, EA NU ESTE A NICI UNUI PARTID, CI A VOASTRA, A POPORULUI, A ÎNTREGULUI NEAM ROMANESC.

Comitetul
„CULTUREI POPORULUI“

Liniște

Frământările din Ungaria, pricinuite de nebunia lui Carol de Habsburg, care vrea numaidecât să fie rege, iar dacă tronul i-ar fi așezat pe o movilă de cadavre, au avut răsunet și la noi.

Oamenii cu scaun la cap privesc cu zîmbet de compătimire spre țara unde dorința desușiată a unui smintit provoacă lupte sângeroase între frați. Și este mai presus de orice îndoială ca acest Carol, rege în aeroplan, nu va putea rămânea rege în Budapesta. Pentru liniștea Europei, pentru curmarea odată pentru totdeauna a unor frământări sterpe, Carol trebuie înlăturat, trezit din visurile sale, și dacă nu înțelege altfel, internat într-o casă de sănătate.

Frământările din Ungaria ne-au dat însă prilejul — trist prilej — de a asculta cu uimire unele planuri răslețe între ungurii cetățeni români, cari în mod ascuns își arată bucuria că Ungaria va deveni regat, făcându-i să se amăgească cu dulci nădejdi că hotarele țării noastre „ar putea suferi o schimbare“.

Aceste nădejdi ascunse pun într-o tristă lumină pe cei ce le poartă, și ne silesc a ne spune cuvântul nostru cinstit și fățis.

Țara noastră, mai mult ca totdeauna, are nevoie de liniște pentru a întări noua clădire înălțată de vitejii cari și-au jertfit viața pentru ea. Avem nevoie de liniște în afară pentru a munci tencinic

și cinstit înăuntru. Nimănui nu-i trece prin cap noi aventuri sângeroase.

Dar tocmai pentru că dorim cea mai desăvârșită liniște la hotare, n'avem să putem suferi multă vreme veșnicile frământări la hotarul dela apus, frământări cari ar putea să ne tulbure liniștea nu numai acum, dar și în viitor.

Și, cunoscute fiind atât legăturile țării noastre cu statele din mica Antantă, cât și dorința Marelui Antante, se prea poate ca fără voia noastră și siliți de zgomotul din

Ungaria, să ne spunem tare răspicat și apăsător cuvântul nostru că: „dorim liniște“.

Și n'am dori să fim siliți la asta, cu atât mai mult că nu vrem să le dovedim cu prisosința ungurilor cetățeni români, că nădejdiile lor sunt amarnic de înșelătoare și că hotarele țării românești nu vor putea fi schimbate nici odată. Mai cu seamă nu vor fi împinse înăuntru. De asta îi asigurăm.

Vrem liniște, multă și adâncă liniște și zgomotul infernal din Ungaria ne supără.
Valdemar.

Un mort care ar vrea să învie

— Carol, fostul rege al Ungariei —

Sunt unii oameni care, nu vreau să se împacă cu soarta, nici după ce văd că n'au cum să i-se pună în poară. Un om de aceștia e fostul rege al Ungariei, Carol, care, după ce în 1918 a fost aruncat de pe tron, nu vrea să se astâmpere nicidecum, ci caută să se întoarcă cu orice preț pe tron, deși în Ungaria toată lumea e sătulă de el, afară de cei câțiva nemeși cărora nu le mai merge acum ca pe vremea când Ungaria era împărăție și puteau să facă ce voiau cu poporul, de pe care trăgeau toate pieile.

Omul acesta neastâmpărat, s'a întors acum din nou în țară sunt două săptămâni de atunci și și-a închipuit că-i iarăși lumea lui și poate să se așeze iară în tronul în care a fost fugărit.

Și s'a pus omul acesta, mortul acesta, să împartă la domni, să facă miniștrii, ca pe vremea când era crai la Budapesta și s'a pus apoi în fruntea trupelor să se ducă împotriva capitalei țării ungurești.

Au pornit, mi-te, cu alai împărătesc: s'au suit în câteva trenuri, împărat, împărăteasă (că venise și ea cu el) miniștrii și soldații, toți, rogu-mă, câți trăgeau nădejdi de domnie și s'au dus cu trenul spre Budapesta, unde credeau că le vor ieși cu prapuri și

cu pâine și sare. Dar regele și toți ai lui s'au fript. Pentru-că la Budapesta tare și mare e astăzi Horthy și omul acesta are alte planuri: mă rog, are o fată și fata și-a găsit mire din viața regească și pe acest mire vreau dumnilor să-l facă rege. De ce dar să țină Horthy cu Carol, când poate fi socru de împărat. Și-apoi s'au încăerat: unguri cu unguri, trupele lui Horthy, cu trupele regelui care voia să mai domnească. Sfârșitul trebușoarei a fost minunat: regele și regina Zita prinși și închiși, miniștrii noi-nouți al regelui prinși și ei și aduși la Budapesta sub baionetă. Numai ofițeri regelui au tulit-o ca niște iepuri, de n'a mai rămas nici urmă de ei și de trupă.

Venirea aceasta fără de veste a regelui a pus pe griji pe toți vecinii. Cehoslovacia a mobilizat, săbii pe aceeași urmă, numai noi am stat să așteptăm ce se va petrece. Și știți de ce s'au pus țările pe gânduri? Pentru-că venirea lui Carol pe tronul Ungariei însemna venirea lui și pe tronul Austriei, unde are mulți partizani și însemna să se miște și nemții, să-și aducă și ei drăguțul de Kalzer, să se unească iară unguri, austrici și germani și apoi să facă ei ceia ce le place, fiindcă, să nu se creadă ca nu au

Cuvântul nostru

soldai și de toate celaltele le mai trebuie ca să se încere.

Dar așa că regele e prins și prinși toți sfetnicii ca l-au adus în țară nu mai avem de ce ne îngrija. **Mortul a murit acum pe veci și veșnica lui pomenire.**

De una singură mai putem fi neliniștiți. Să nu fi făcut unghiuri de ochii lumii ce au

făcut. Să ne trezim că-l fac scăpat.

Dar de asta au grijă alții: Englezii, care vreau să-l înfunde pe o insulă departe cum o făcuseră cu Napoleon, și de acolo „mortul” să viseze la nenorocirea în care a vrut să târască omenirea, de mai ales la nenorocirea lui, dacă n'a putut sta domnește în Elveția. **St. Paul.**

Cultura Poporului

Suntem convinși că nu mai este nici o nevoie de a mai arăta cititorilor noștri efectele strălucite ale activității societății „Cultura Poporului” asupra țărănilor și muncitorilor noștri. Nu există țaran și muncitor în Ardeal care să nu aibă un cuvânt de mulțumire pentru acea mână de idealisti cari au pornit opera de luminare a maselor.

Sezătoarea de Duminică dela „Cultura Poporului” a fost înălțătoare a sufletului românesc, sub toate raporturile: cultural, artistic și patriotic, și la ea am putut vedea pe reprezentanții elitei noastre intelectuale din Cluj, stând cot la cot cu reprezentanții modeste, dar cu sufletul setos de lumină, ai ruincitorilor și ai țărănilor noștri.

Sezătoarea a fost deschisă la ora 3 p. m. de Corul conservatorului care a executat cu un remarcabil succes două bucăți românești.

Primit la tribună cu o furtună de entuziaști aplauze, apreciatul profesor de filosofie dela Universitatea noastră ține următoarea cuvântare:

Fraților: Marele nostru gând este acela de a îndeplini ceea ce marilor noștri morți au început:

E o datorie sfântă din partea noastră de a păstra și de a întări moștenirea lăsată de părinții noștri.

Unirea tuturor românilor, dacă noi nu vom fi vrednici de ea, se prăbușește. Să piară vrajba dintre noi. Dela copii până la profesorul universitar să strigăm: piară dezbinarea între noi. Acest mare gând ne aduce pe noi aci. Poporul este setos de o mână de oameni cu sufletele curate și cinstitute care să le arate calea adevărului și a luminii.

De aci, din sala aceasta, unde se scrie o evangheliă a neamului nostru trebuie să pornim la muncă. Ce am făcut noi pentru a împlini acest mare gând?

Se împlinesc 3 ani dela unire, dela împlinirea acestui vis în care noi am fost legănați din inocența copilăriei până în căruntie. Credeam că visul acesta, odată coborât pe pământ vom fi fericiți. Dar nu, căci astăzi trebuie să luptăm pentru apărarea Unirii, împotriva acelor cari caută să bage vrajba între fiii oțelului țării, între ardeleni și cei din vechiul regat, și împotriva dușmanului nostru de veacuri care-și închipuie că stăpânirea noastră în aceste locuri e numai vremelnică.

Departe de noi gândul de a răspunde la crimă cu crimă. Dacă în sufletul nostru locuiesc azi mândria că suntem români, această mândrie e basată pe noblețea și pe generozitatea ne-

stră. Am spus și vom spune Ungurilor: nu vă vom plăti așa cum prin rățacirea criminală a stăpânitorilor noștri ne-ați plătit atunci când nu exista dreptate pe aceste plajuri.

Pe dușmani îi rugăm să ție seamă de bunătatea noastră și să vie să formăm un singur suflet pe pământul acesta blagoslovit de D-zeu. Să nu se uite că sufletul cel mai generos e și cel mai viteaz, după cum sufletul cel mai viteaz e și mai generos. Aceia cari ne îndeamnă la rău ne vor găsi tot atât de hotărâți viteji după cum ne-au găsit mari și nobili la suflet.

Atunci când dușmanul vă îndeamnă pe d-voastră muncitorii la grevă, ne-am gândit să vă chemăm la lumina culturi și a adevărului. Și v'am chemat anul trecut ziua de Duminică 27 Octombrie. Și poporul în cumințenia lui ne-a ascultat. Dar nu era de ajuns o Duminică, căci dușmanul lucra mereu și noi trebuia să ne întărim. Am mers apoi prin fabrici, la Regie, la Deva, la Dej, la Uioara, la Baia Mare, la Satu Mare cu aceiași învătătură.

Dacă am putut face ceva, aceasta se datorește poporului care ne-a înțeles.

De acum înainte trebuie să mergem în la sate pentru a smulge pământul dezunirei. Altfel ne pierd neamul.

O entuziastă manifestație de simpatie s'a făcut acestui apostol al luminării poporului prin cultură și nationalism.

Conferențiarul începe prin a aduce elogiul d-lui M. Ștefănescu, care a pus suflet din sufletul lui în mișcarea aceasta de luminare a poporului. Aduce d-lui Ștefănescu, multumiri în numele societății „Cultura Poporului”, al Universității și al auditorului. Rosteste apoi câteva cuvinte în amintirea regretatului Gavril Precup. La propunerea d-lui General Petala, toată sala se ridică în picioare.

Intrând în fondul conferinței, d. Lupas spune, că sentimentul de încredere în sine îl va avea poporul nostru dacă va străbate în el conștiința forțelor trecutului. Conferențiarul arată, că puterile esențiale istorice ale neamului nostru: I, puterea credinței — a sufletului românesc; II, puterea sângelui — românesc, și III, puterea pământului românesc. Tot cuprinsul sufletului nostru se revarsă în cuvântul de lege românesc.

Aceasta a fost o cetățenie în care s'au adăpostit toate însușirile neamului nostru.

Oratorul analizează amănunțit pe fiecare din aceste trei puteri istorice arătând cu diferite

exemple din istoria Ardealului cum aceste puteri ne-au scăpat de atâtea ori neamul dela peire.

Citează declarația următoare pe care a făcut-o în 1848, preotul sas, din Mediaș cu numele St. Ludovic Rot, (care a fost împuscat de unguri la Cluj).

— „Zădarnic se aliea domnia dela Cluj să facă o limbă oficială pentru Ardeal, fiindcă ea nu se poate impune prin lege omească. Limba Ardealului e cea românească pentru că aceasta place tuturor”.

Tot așa și azi limba română nu va trebui să fie impusă prin lege, ci numai prin puterea ei proprie. Distinsul academician termină citind câteva minunate versuri scrise de d. N. Iorga despre dragostea de glie.

D-soara MTRIAN declamă cu

mult simț dramatic „Rugăciunea din urmă” de Cosbuc.

D-na Lia Pop, dela Opera Națională, care a ridicat nivelul artistic și a făcut o deosebită cinste sezătorilor dela „Reduta” a fost obiectul unei înălțătoare manifestații de admirație din partea publicului.

Apariția d-nei Lia Pop pe scenă a stârnit în întreaga sală, un uragan de aplauze și de aclamații. Entuziasmul a ajuns la culme când, o lucrătoare dela „Regie” în numele tuturor lucrătoarelor oferă d-nei Lia Pop o minunată jerbă de flori.

După aceea, d-na Lia Pop cântă două doine românești, fiind felicitată la urmă de d. general Petala în numele Soc. „Cultura Poporului”.

PALES

De vorba cu ofițerii

Pentru precizarea chestiunii, socot potrivit a afirmă, că după acest război s'au născut prefaceri sociale; prefaceri cari se pot astfel clasa la poporul românesc o ramură a îmbogățitorilor de război și o altă ramură a idealistilor.

Cea mai rezistentă, care ajută la menținerea și creșterea acestui arbore: statul, este ramura idealistilor, a oamenilor de cinste, de curatenia sufletului, înțretinută în evoluția ei de rădăcina dreptății, a adevărului, a caracterului.

Și îmbogățitul ca și idealistul merg în același locaș de veciricie închisi tot în patru scânduri. Dar pe când idealistul se duce la odihnă sufletului cu inima împăcată, ea a muncit pentru țară, celalalt se retrage cu inima împăcată e'a muncit numai pentru a-și umfla pungile, pentru a-și umfla stomacul. Și ce doșobire între unul și altul. Cu ce evlavie idealistul este pomenit după moarte, fiindcă și-a jertfit viața binelui Țării și cu câtă recunoștință numele lui este slăvit prin cântece de urmasii lui.

Dar pe îmbogățit, cine-l slăvește, cine-l cântă?

Doar aurul și argintul lăsat altora pentru a juca dansul desfrăului, și apoi nitarea tuturor!

Ofițerul, făcând parte din ramura idealistilor moare cu zămbetul pe buze că și-a făcut datoria către țară, n'a preocupat viața și atunci când ora morții a sosit el își dă sfârșitul în fiorii regretului acelor cari rămân în viață.

Ofițerul în cariera sa, fiind mutat dela o unitate de garnizoană în altă unitate de garnizoană, prin această schimbare a vieții militare el vine în contact cu diferite straturi ale societății și națiunii, unde are prilejul, dacă se ocupă, să găsească normele cele mai bune cari îndrăsniseră să-i reziste, și când umbra nopții negre începu să se așeze peste univers. Joffre, în dumerea lui grozavă pentru patrie și omenire, trimite Guvernului Român o scrisoare prin care solicită intervențiunea armatei românești, terminând epistola cu acea sacramentală expresiune: acum ori niciodată.

Dar, după cum un meșteșugar nu poate întrebuința lemnul

pentru a face mobile din el, dacă nu se obosește să-și pregătească din timp instrumentele de operație; după cum conducătorul unei trupe de artiști nu poate avea succesul dorit la reprezentare, dacă n'a instruit elementele componente, tot așa, ofițerul nu poate răspunde chemării sael, dacă nu s'a ocupat și n'a pregătit soldații săi. Din timp de pace ofițerul se ocupă cu educația fizică, sufletească și în special morală a soldatului, care compoartă o muncă asidă în timpul anilor de serviciu și dă roade în pregătirea profesională. Pătrunde toate cuntele sufletului, căutând, pentru a lăsa dăra, să facă ca reaua voință să se desarmeze prin bunătate; răutatea se neînerederea prin convingere și pildă.

Paralele cu această istrucție educativă, ofițerul începe istrucția profesională a soldatului, învățându-l tot, ceea ce-i va servi la război. Nimic pentru el, totul pentru țară este principiul care stă la baza apostolatului carierei ofițerului.

Dacă deșchilul așază prima piatră fundamentală la baza educației și istrucției tineretului, apoi corpul ofițeresc este acela care clădește și înalță temelia educației tineretului, deci a statului, fiindcă prin armată trec toți fiii țării. (90%).

Pe această poartă a militariei intră săracul ca și bogatul, ciobanul ca și advocatul, cel ce locuiește în căsuța de bărne ca și cel ce locuiește în palate, pentru ca fiecare să învețe meseria armei, pentru care este recrutat; unii rămân militari pentru toată viața, alții reintră în viața civilă la gospodăriile și în posturile ce si le-au ales după însușirile fiecăruia. Rezultă, de aci, că ofițerul este trăsura de unire între patrie și populație și cel mai bun intermediar al simțurilor naționale. Corpul ofițeresc este animat de cele mai mari sacrificii pe care nu le poate rescumpără decât cu sacrificiul persoanei lui. Cu simțul de cavalier și de soldat, cu spiritul de ordine, energie și metodă cu simțul dăriei și al iubirii de carieră până la pasiune, ocașul de carieră va fi respectat de celelalte trepte sociale și va fi privit cu mândrie și lacrimi de bucurie, la fiecare pas.

Caracterul mai presus de tot-

te și desinteresarea față de folosurile materiale, înalță corpul ofițeresc și îl distinge într-un neam.

El poate astfel, să se facă pe drept a fi judecat multilateral, și să creadă că lumea lui îi aparține.

Zămislit din firea poporului, ofițerul are locuința sa astăzi în casa boierului mâine în câmpul de luptă, poimăine în căsuța țărănilor și mai apoi în palatul princiar. Dar ori unde, fie în țară sau în străinătate, în timp de pace sau război, la amic sau inamic, în colibă sau palat, pretutindeni ofițerul după haină este recunoscut, respectat ca om demn și de onoare și orice ușor fi este descolțit, fiindcă cheia cu care pătrunde în casă este însăși haină și purtătorul ei. Corpul ofițeresc trebuie să justifice sufletul său nobil așezat sub haină sa, printr'o purtare sub toate raporturile și în toate ocaziunile demnă de lauda și stima celor ce îl înconjoară.

Toate cele menționate până aci trebuie să constituie pentru o armată pentru un popor ceea ce constituie farul navigatorului pe o mare întunecoasă, arătându-i calea, spre a ajunge la port.

Răscolind cauza trecutului, o lume nouă ne apare: Granitele au fost reficute, lanțurile robiei sfărâmate și astăzi principiul de libertate și egalitate guvernează lumea.

Poporul nostru, izolat ca o insulă în mijlocul Oceanului a luptat cu furie contra a tot felul de hoarde barbare și cu toate greutățile prin care a trecut, el s'a menținut, fiindcă flacăra sacră aprinsă în sufletul său de Traian, Ștefan și Mihai, nu se stinse, ci păstră conștiința unității sale naționale, până în timpul glorioasei domnii a Marelui și Intelentului nostru Căpitan-Ferdinand I-ii, care la gândul datoriei de sânge și cu puterea sa magică isbuti astfel să unească pe toți Români de pretutindeni, sub cuntele aceluiași Drapel. Visul nostru milenar s'a împlinit. Jertfa de sânge cere ca grădina strămoșoasă pe care am cultivat-o s'o îngrijim, să altoim pe lăstarii tineri, pomii fructiferi de mâine.

Să pecețoim bilanțul activității noastre zilnice cu audoarea unei munci cinstită și laudabilă, pentru a păstra intact totul. Să piară dintre noi, răutatea și egoismul, să distrugem din temelie lenea și spiritul de îmbogățire pe cale meschină, ce tentează generațiile de astăzi să atace bunurile altuia, în dăuna pregătirii sociale și de război.

Astăzi, mai mult ca ori când, avem nevoie de o armată constructivă patriotică, fiindcă dacă noi nu lătim cu niciun preț să luăm drepturile la viață ale altui popor se poate nămpla mâine ca dușmanii noștri, să aibă poftă d'a ne cotropi și atunci singură, armată va avea cuvântul decisiv. Armata va fi paratrăznetul contra buburilor fulgerătoare ale dușmanilor și va păstră cu dintii hotarele ei, dacă națiunea a dotat-o cu tot ce-i este necesar pentru a se lupta. Un popor se judecă, după bunurile ce-a cucerit, ci după ceace o'n stare să mențină și să desvolte. **Căpt. Rădulescu**

Pagina literară

Ești vie, să te vadă și copiii

Țiganul de toate fusese numai vânător.

Cu celelalte meserii i se adăduse, unele îl băgaseră în răcoare, că de, păcatul când e să-l tragi, îl și faci, de furat cum vedeai era greu, de lucrat așa ceva îi era cam a lene treabă.

Toate ca toate dar pe om săracia îl scoate afară din casă. Avea apoi țiganul copii cam mici dar cu gura mare, dar gura țigancii și mai mare;

— Du-te mă păcatosule și janghinosule și adă la copiii ceva, că-i ia dracu'!

— Sa ma duc fa, sa ma duc, da' ce s'aduc că mă prinde hoții de români și mă scarpina.

— Du-te la „hal vânat pînă la pădure“ că vânatu la lui Dumnezeu și el nu s'o mai cătrăni...

Auio fa, stațea ma duc. Și pentru ori ce întâmplare, își lua cu dansul un sac, precum îi treaba țiganească că țigan fără traistă mai vazutați Dvoastră?

Vânat, vânat, ușor de zis dar cum prinzi vânatul.

Pușcă nu-i, pistol nu-i, și dacă ar fi cine să umble cu ele?

— Mergea țiganul gândindu-se cam așa spre pădure, dar prin sat cu ochii pe la curțile oamenilor; găini, găște, rațe...

— Uite vânat, care intră în sac, fără pușcă.

Dar: „Saraca spinarea mea, mă tem că n'a mai tinia“.

Si o lua și mai iute spre pădure.

Se întâlnește cu un român.

— Noroc române.

— Să fie țigane, noroc la mine, și la tine, ce a mai rămânea de la mine.

— Auliu, nu mai zice așa, dămi-l mie norocu tot, că am o treabă cu el!

— Ce-i mă, ce treabă zise românul răsând.

— Ma duc la vânat, mănate-ași!

— Cum, fără pușcă?

— Hapoi pușca mi-o luaiși, pușca mea, e norocu' ma duc la vânat cu norocu'!

Cum așa mai țigane?

— Uite cum rămâne: Dacă am noroc, nu mai trebuc pușcă:

Găsesc vânatu'
M'ajută cu sacu'
Și dacă-i norocu' dat
Umplu sacu' de vânat

Du-te 'n plata lui Dumnezeu măi țigane cu norocu' tău cu tot. Pleacă românul în drumul lui răsând iar țiganul vesel spre pădure!

La pădure, umbli, cât umbli, da de-o vizuină.

El vedea că acolo-i căprioară.

S'aținea cu sacul la gură: Na caprița, na caprița frumoasă!

Vin la tetea să-ți vadă cornițele de frumoase și carnea de gustoasă!

În vizuina cea însă era din întâmplare un urs, care auzind gălagie, începe a marai.

— Mor, mor, mor!

Auliu, nu muri mănate-ași, ieși vie să te vadă și copiii!... și cu sacu s'aținea vartos și bucuros.

Dar, deodată când a năvălit ursul l-a făcut pe țigan gramadă de i-a rămas numai ciolanele,

Era ursul flamand și cu mai mult noroc, la vânat decât țiganul.

De atunci țiganii când capătă câte un pui de urs, apoi îl leagă în lanțuri, după ce-i scot dinții din gura și-l bat cu ciomegele să joace la români!

Dar la vânat nu se mai duc!

Petru G. Savin.

Tot un bou și o beleă

(Legendă.)

Cică pe atunci, pesemne era lumea mai bună, umbli Dzeu și Sf. Petrea pe pământ. Cum mergeau ei iaca văd o fată mare secerând la un lan ce îl dădea gata; mai avea așa o postată.

Dzeu și cu Sf. Petrea erau ca doi moșnegi. Și Dzeu trimite pe Sf. Petrea să ceară niște apă de la fata cea: Sf. Petrea cere, da fata nu vrea să-l dea zicând că n'are vreme; Să grăbește să mântue.

— Da dacă a vra Dumnezeu îl mântui copilă hai a-daugă Sf. Petre. — A vra, na vra, de mântuit tot o să mântui, zise ea înțepată. Ia mai bine un mă tinea de vorba.

Dar Dzeu, blagoslovind cu mâna lui, făcu pe fată să nu mai aibă nici nu spor la lucru, căci îi mare puterea Dumnezeuască. Mergând mai departe Sf. Fețe, văd o altă fată secerând la un lan, ce abea îl începuse.

Cere de la ea puțină apă... iar fata se repede, fuga, var-să apa caldă din ulcior, și într-o clipeală, îl aduce plin cu apa rece zicând drumeților să bea sănătoși; și s'apucă iar de treabă.

Cântec de Toamnă.

Cad frunzișurile-agale
Legănate lin de vânt
Toamna rece își așterne
Tristă haină pe pământ

Vântul suflă cu tărie
Cerul s'a îmbrobodit,
Lungi șiraguri de cocoare
Gata-s de călătorit

Din adăncuri infundate
Prind tălângile să cânte
Și o doamnă se nfrîpă
Dorurile să frământa

Jalnic mai oftează vântul
Gânditor stau și-l ascult;
Imi aduce-atunci aminte
De un cântec de-demult

Arad, Oct. 921.

A. Tănăsia-Măreș.

— Mai ai de furcă, fetică, și zise Dumnezeu privind la lanul de pâne...

— Ei, da mare-i Dumnezeu, dacă a vrea îndată mântui, zise fata. Dar, Dumnezeu blagoslovind iar cu mâna dreaptă, îi dădu fetei, atâta spor în cât până în seara ea mântui lanul de secere.

Merge acu Dzeu și cu Sf. Petrea și ajung la o răspântie.

Acolo la umbra unui gorun, ședea un „mahal“ de flăcău și mâna porcii la jar, borbând de s'auzea cine știe de unde!

Îl trezește Sf. Petrea și-l întreabă:

— Încotro, măi flăcău, apucă drumul spre cutare loc.

Iar lenea de flăcău neridicându-și nici capul măcar, abea ridică un picior, mormăind prin somn:

Îa 'ncolo!... Și arăta cu

piciorul... Dumnezeu și cu Sf. Petrea merseră în drumul lor, Pe drum zise Sf. Petrea lui Dzeu:

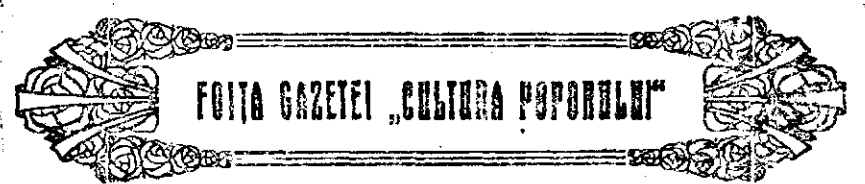
— Doamne, kertată să fie îndrăzneală dar după a mea socoteală flăcăul cel dungleș ce de abea ne-a ridicat un picior să ne arate drumul; bine s'ar mai potrivea cu fata cea leneșă, care n'a vrut să ne aducă apă...

— Nu Petre, zise Dumnezeu. Flăcăul ista are să ia pe fata cea harnică.

— Poi asta mi-i drept, Doamne!

— Nu Petre. Așa va fi! Că de când-l lumea, tot un bou și-o beleă. Și așa-l doar! Rari pereche de oameni cari să fie potriveți. Și tot omul inimos și harnic duce în spate o beleă că tot paial are umbra lui și tot omul bun, harnic și drept, necazul lui.

Petru G. Savin.

Floarea Biruinței

(Insemnări din Războiul nostru)

Peste hoțor.

15 Aug. 1916

Dormeam adânc. Ca prin vis, mă simții tuns de manta.

— „Scoal' frate!“

— „Ce-i?“

— „Scoal' de pază. Mie mi-au trecut ceasurile de rând.

Sergentul Radu ședea în fața mea.

— Dar... visam așa de frumoși!

— Știu! Haide.

Mă sculai din așternutul de paie pe care odihnisem cele câteva ceasuri, mi-am strigat secționar sub lumina felinarului orb și-am eșit la schimb.

— Numărul I.

— Zent!

— Arghir.

— Zent... Aici și Arghir se frecă la ochi cu o vădită nemulțumire.

— Sandu-al-Stanei, Cicoară, Zană...

— Zent, Zent... Auzii glasul chemaților mormăind somnoroși.

— Tii... da' dormeam frate...

— Și eu...

— Eu visam bădie... frumos, tare frumos.

— Gura mică... Arma... și fiecare ascultă unde îl trimite: Arghire la marginea satului, No. 21 A, Stana, tu, cu ochii în patru, casa albă, No. 3.

— Prea bine! Și-am permis cu toți de-am schimbă vechii paznici, rânduindu-mi oamenii la ieșirile Satului Lung în mejdinea Dârstei după întâia zi de luptă și izbândă.

Am trecut la locul meu. Mi-am răzimat arma de-o zidărie, m'am întins o leacă votnicetșe, ca după somn muncit de multe vise, mi-am desmortit

trupul oștăit prea din cale-afară și-am prins a mă gândi.

...Erea o liniște de noapte. O aripă de răcoare venea de undeva, de departe și eu ochii deschis, în întuneric socoteam, eugetam la întâmplarea care mă adusesse aci, pe pământul împilărei și nu-mi venea să cred repezeala prin care se înfăptuise cel dintâin pas dezrobitor...

...Să fi fost pe la amiază, în 14. Stana o ceată de ostași — două petrule laolaltă — sub umbriș, pe coastele deasupra Azugei, la odihnă la vorba de prisos.

Unul povestea una, altul tălăcna alta; ades, în felul acesta ne petreceam timpul liber după munca și patrulările obișnuite...

— Măina, Sân-Măria și noi aci...

— Așa vrea Dumnezeu.

— Ar' să fie horă vrednică în sat la noi... E un an de când stau prin sălbăticiunile astea. Sergentul Radu tăcu. Caporalul Stancu strică un furnicar jucându-se cu o smicea...

La tot, par'că nu ni-erea boii acasă căci unul ca altul părea mai uruz și mai trist la față.

Doar „Chirilangin!“ un bățan de oraș intrat cu voce în oștire, nu ținea socoteală că un an de

zile nu văzuseră ogorul și casa părintească și ne mai alungă urâtul lăveselindu-ne pentru o clipă pe blumele și sugabotile lui nevinovate. Când nu se arăta prietore noi știam că a luat „Găzari!“ și se întorcea tot mai peste o zi cu o toală încărcată cu vesti vechi și noi.

Ne-apucase și Sân-Măria și nici vorbă să ne schimbă Bata-Hocul sau cel puțin războiul atât de cerut să înceapă...

Și fiecare dintre noi aveam de spus ceva, și'n sufletul floarelor dorul, derul de casă se frământa și nu-i da odihnă.

— Măine-i sărbătoare... pretutindenii! Mi-e dor să fiu printre ai mei. Sunt sătul! Să se facă în un fel. Dece așteptăm. De cine ni-l trică! Un an de zile de când sunt cuibărit aci, de când răcolesc codri nestrăcați de pas omănesc, un an de zile de când draga sătulă și ea de așteptare și-a găsit flăcău mai vrednic.

— Tânjim, tânjim de genbu... întrecușee altul...

— Tânjim, ca ce am lucrat noi că în timp ce streinii să le însemne în fașie lor...

Și de-l privești pe Sergentul Radu în clipa asta, reșta de turbăcare, vei înțelege foarte ușor de ce poartă o cută adâncă pe

frunte și de ce la gât vinele l s-au făcut ca frânghia...

— Ah!... Să'pui mâna pe armă și dincolo frate... Mă uit pe-te oulmi când cercetoi în patrulare meleagurile astea și par'că răvneșcă că mă oprește brăulețul cel de piatră.

Mi-e dor să trec de magazin cea instaguită a unzureanului trufă... Și-o mână a Sergentului Radu prin scunzul ei, de-ți culmea omului de-eparte își făcu drum pe lângă Caraiman și ne desohise vederii încercuite o fărâmă de câmp galben și-un petec de zări albastre.

— Eu chiar aci' aș pleca în luptă!

Toți ascultau mirat, uimă de gureșia lui Radu numai câprarul Stăncă îl întrecușee:

— Nitică răbdare! Am auzit eri un ceas de sompte în odala d-lui maior... mie mi-e tot una...

— Ești trist Stăncă.

Ceporalul Stăncă oșă.

Sergentul Radu, îl bătu pe umeri.

— Flăcăule, nu-ți pierde cunpătul! Fii tare.

Câprarul Stăncă nu putea să pleptă. Privirea sergentului o-rea prea tare și îl făcu capul în jos. Ochi îi jucau în lacrimi...

Avea și el ca fiecare un „dor“

Din toate

Teatrul Național din Cluj

A treia piesă nou jucată (premieră) din această stagiune a fost frumoasa și înțeleaptă comedie a dlui general Ursachi, „O căsnicie“.

Interpretarea admirabilă ne-a făcut să vedem un colțisor al societății noastre cu scaderile ei morale, cu superficialitatea ei de cultură și educație, cu micile și încredutele mizerii casnice cari, cu toate acestea, cântăresc grozav de mult și adesea ori sfarmă căsnicia între doi soți ce privesc viața din puncte de vedere opuse.

Iată cuprinsul acestei piese: Avocatul Dornescu însușat cu Didina, duce o viață amicală, din pricina că soțul ei, foarte tânăr, habar n'are de conducerea unei gospodării, în cari slujile fac ce vreau și fură cum pot. Tânărul soție, crescută și educată greșit de coana Zinca, mătușa ei, este stăpână numai de dorul toaletelor și plimbărilor la șosea, pe când bărbatul muncește din greu și dă bani cu nemiluita. Bărbatul Victor Dornescu, hărțuit de nemulțumirile veșnice ale soției și de gara cuplului de

rea a cucoanei Zinca nu mai știe cum s'o scoată la capăt.

În acest timp Iorgu Argeșanu, prietenul lui Victor — așa zice el — un tip monoclat, pudrat și de-o largă sărăcie morală, — o omidă a saloanelor moderne — zăpăcește mîntea Didinei, care în lipsa de ocupație e dornică de gingașii sentimentale, pe care soțul prea ocupat și de o fire serioasă nu știe să le dea. Didina încurajată de coana Zinca, — ce urește pe Victor ca orice soacră proastă și care mai presus de toate crede că fericirea se rezumă în mîns și rochii multe — privește pe Argeșanu cu multă simpatie și-l face să sperie.

Acest Argeșanu însă fusese logodit cu dra Oltescu pe care o părăsește când află că n'are dotă și încearcă s'o seducă. Când dra Oltescu vine în casa Didinei, când îi destăinuiește cine-i acest Argeșanu, când mai ales Didina în urma unei vorbiri intime cu Argeșanu, — care o sfătuiește să nu divorțeze, căci Victor e „ca bărbat bun“ și ei se pot iubi fără ca ei să știe,

— se lămurește cine-i și ce vrea acest tip murdar, — se deschid ochii și vede ce simplită greșită era să facă și în ce întinerie morală a trăit până acum.

Când răul cunoaște noblenia sufletească a lui Victor, care ajută cu bani pe o femeie nenorocită ce-și sfărmasese căsnicia tot datorită unui tip ca Argeșanu, Didina se întoarce

cu tot sufletul spre soțul ei. Alternarea situațiilor comice vorbește de spirit și scenele dănoase, prinzând în cele trei acte trista realitate a societății noastre, care uneori e bîcniță franos și inteligent face din „O căsnicie“ o piesă care va trăi, iar din interpretare, un succes al stagiunii actuale.

Fotolial 9.

N. Să. Regele Ferdinand I cu ocazia acestei nașteri:

București, 25 Octombrie 1921

Ferdinand I,

Prin grația lui Dumnezeu și voiața națională, Rege al României,

La toți de față și viitori sămîntate:

Astăzi Princa Cerească a născut Dinastiei un nou vîlstar.

A. S. R. Princesa Mostenitoare Elena a României a dat naștere unui principe, care a primit numele de MIHAI.

Sunt încredințat că întreg poporul român, care, atât în clipa de bucurie ca și în cele de grea cumpănă a fost necontenit sprijinul Tronului și al Dinastiei, va sărbători cu înasufletire fericitul eveniment împreună cu Mine și Familia Mea.

Dragostei poporului Meu prea iubit și bravei Mele armate le încredințez pe Principele meu născut.

Dat în București în ziua de 25 Octombrie 1921.

FERDINAND

Am redat în întregime frumoșii manifest. El ne arată încă odată cât de strănse sunt legăturile între Dinastia și Poporul românesc. Și credem că niciodată acest popor nu va desmîna încrederea ce și-o pune în al Regele care a condus la glorie și biruință.

Bucium

Nașterea Principelui Mihai

Prilej de bucurie pentru toți românii ce își iubesc Familia Domnitoare sub a cărui înțeleaptă conducere și-a câștigat neamul independența și unitatea națională, — nașterea Principelui Mihai asigură moștenirea Tronului, dând un nou vîlstar domnesc sortit prin Constituția poporului românesc să poarte odată coroana Regală.

Fiul prim născut al A. Sale Regale principele moștenitor Carol și al A. Sale Regale Princesa Elena, — nepot al M. Sale Regelui Ferdinand I supranumit cel Credincios și strănepot al Regelui Carol I cel mare, noul vîlstar a moștenit desigur vitejia și înțelepciunea părinților și strămoșilor săi. Bucuria poporului pentru această naștere este cu atât mai mare cu cât un moment viată

A. Sale Regale Princesa Elena a fost primejdnică și o grabnică operație a fost necesară. Din fericire după naștere atât angusta mamă cât și copilul sunt sănătoși. Principele, purtând frumosul nume de Mihai care descriptiv atăca amintiri în acest Ardeal desrobît în trecut de Voevodul Mihail Viteazul, a fost înmatriculat în registrul nașterilor, — ofițer al stărei civile fiind ministrul de justiție. Neamurările telegramme venite din toate colțurile țării au felicitat Familia Regală pentru fericita naștere. De asemenea M. Sa Regina Greciei, mama A. Sale Regale Princesa Elena, a venit în țara noastră la Sinaia pentru a-și vizita Fica și nepotul, ce se găsește acolo la castelul Pelisor. Iată acum manifestul dat de

am s-ar zice și fiind o leacă mai slabuț de inimă se căina sau cum spunea el — prealunga — ceva a bun, a rău, D-zeu știe. Altminteri, erca biat bun. Inalt de statură, amest, cu ochii verzi și ușa mustoacă abia-abia vîndu-i buzele-i de fată. Apei, mai avea și o vorbă domoală ce le trăgea ca să i te faci prietin și să nu te superi niciodată pe el. Rădă, diopotrivă laa lăcrimile mai de-adeptul. Era un puiu de elenaș de cel un „dopăru de...“ nalt, lat în spete și voioșie să frângă fierul. În sat și stiau toți de frică. Era nămurat și fetele se băteau pentru el. Deocamdată, îl luase oțirea și n'ar ardea dorul s'apuce arma „haiducește“ și să facă „jale“ printre vrăjmași. De câte-va ori l-a străcurat ca un șarpe, dincolo pînd la lina Bănovăului să vadă el cu ochii lui, ce face și pe orăndușe dughanii în înzai-lă codrilor furatți.

A văzut, a venit și-a spus în graul oțenesc cum sunt alea-nite șanturilo, unde sunt și unde nu sunt și acum îi dă linaa bănoși să se războiască și mai nalt.

— Inăș tristetea frate Stăncă.
— Nu mă lășă ea pe mine năso sămbind silit... Nebotărăca asta... nici o scrisoare primită de-acasă... Mama vadană și băbrănu... Boerul care umbilă de ani de zile să ne ia pămîntul... Pe soră-mea cea micăoară n-am văzut-o de un an de zile... Știti pe înseamnă un an de zile? D-le Sargent! Când precănti că viața se va închide în curînd în șantul ce l-am săpat proaspăt pe munte...

Un egomot de-aproape îl înșarpae. În fața noastră se auzi o tremurătură de erangi necate și din țifari se ivi oțigul veșel al

Chinlangiului nostru.

— Pînă! Credeam că a venit ursul la micuș!

— De când vă cauti, Maide-ți jos...

— Decol!

— Cam?

— Ve-ți afla! Avară două ocașuri de treabă. Și laa Chinlangiului părea mai vesală, mai deschisă, ochii-i rădeau în corcânelor lor de cărbune de par'că e fericire nouă îl înbrășăse cu arpile ei de omăt „Și... Ce-i? Decol și Cam? am coborât povărnășurile prăpăstioase...

— Vezi! Acum nu-mi pot de seama ce anume am făcut în cele două cazuri de treabă. Am alcătuit — batalionul nostru un pătrat și d. Măhor, ne-a citit, ne-a spus ceva... Dar am vorbit, n'am auzit, dar am simțit am înțeles numai din mișcarea mâinilor lui.

— Al! Se începuse lăchășul!

În sfârșit! Acel „ceș“ care timp de un an l'am ascoplat așiriri de nerăbdare, — mame!

Ne chema Transilvenia! Flocera de răzine a birucășilor noastre.

O clipă mi s-a strîns inima de griji când ne-a binecuvîntat preotul și ne-a spus că țara care jertă și cămășii vor adormi în țara aceia frumoasă ca păduri pe pășturi de mază și cu șee străbătut de ape domoale. Și n'am gîndit atunci acasă și n'am gîndit că nu mi-am luat „răzina bun“ și că peșta n'am să-i mai revăd...

În preajma mea era un haos: Toți strigan înfierbătutați, nebun de bucurie: Urai! Urai! Urai! cu ochii uncați se înbrășășeau.

S-au făcut pregătiri scurte. Batalionul pornește. Și cred că e gîndul și țigul și e gîndul

Mă simțeam atât de înclădat la mers și mă miram de drumul ăsta și totuși nu-l mai cunoșteam deși îl hătătorisem atîta smar de vreme. Și vînt mic mi se părea că toate lucrurile astea sunt făcute în sași și că le-a trîntit celor mari așa, că se joacă cu noi de-a războiul și ne-am pomenit că ne duce în marea. Ni s-a spus că mergem pe drumul Predealului. Și nu-mi venea de loc la socoteală, eu gîndeam că pentru război sunt alte drumuri și tot haterceam capul înapoi și la fiecare răserce ghiceam un drum nou în spre hotar... Și totuși, îngrijit aveam un rămbet de neîncredere, de neștiință, de bucurie amestecată cu teama acelor mai înalte elipe. Și înclădat de drum tot ascoplam s-aud: — Batalionul se întoarce la Asaga. Și văd chipurile ofițerilor strămbătalo-se de răs și să-mi stăruă din miaz de drum subit. Cădalbu și să-mi zică:

— Ei, Cumpănă... v'am făcut-o... Strășnică pîcăleală... și să răd... să răd sau să mă intrătesc...

Dar lângă mine Cădalbu, un rădea ei par'că privirea-i furta-noasă, tîmără mă îndecana mereu.

Al răbdare... să El lea... și simțeam un răceol cîndat în inima mea și sânge had îmbrăjrau obrăjii. Oamenii merg liniștiți. Nu se ține seama de povara ce-o are fiecare, căci în ei „acucăocutul“ le oțelca puterea...

Am tot mers pe sub constela „Clăbăocului“. Soarele scăpătase de mult sub creștele Jopilor. Amurgul învaluda piscurile în ocașă înșirărit și nea înțeam pășturi-pălouri...

Predeal... O ușiță, o ocașă, un dîmb... Vama. Un fîșerat scurt, haiduceș și n'arpe lăuce

dăm năvală. Oțănicerii unguri se trag aluși. Deodată însă, din pridvorul și ferestrele berăriei „Klein“ două mitraliere ne secerau din plin. De la noi, vaoșe, căruți. Un non avînt, un nou repoz — vama-i trecut. După un oot, se desfășoară în lața noastră valea Timișului cu șoseaua șarpindă. Ne-aruncăm înainte la cele dintâi șanturi. Răpărturi scurte de arme. Cîntă vaoșe. Din vîntul Pisticșoa ne sprijincau tunurile de 55. Asum e o larmă amuzitoare. Ceva ce se prăbușește din înalt.

Într'un nor de fum și zădres de pușcăscă alargam urmărind deșamunul ce fugea nebunît de spaimă. Mă oțreș după un ocaș de urmărire ca un oșine cu nărie în vînt amestit, întăritat de sânge...

Neopțea am trecut-o dornicînd trecu-lângă o fabrică de cără, mîlă.

La dia-de-dîmînță, o luptă nouă se'ncepea. Dughanul își strănse rîndurda. Fuga de-aceară frăcesc prea rusinosă. Acum prișpe — mîrșăntă fîștăcă de tot oșanesc căt se înalță avîntul...

Acum știu ce'nseamnă a lupta...

Bat guri de foc din departe...

— Iau alungat „al noștri“ după Tameș...

— Au intrat Românii prin Erca...

— Și-am oțăgăat pîarta Brașovului...

— Dar off! Ei, Ungurii unde sunt.

— Au fugit cu automobilul... Abia acum sunt trecut cînd am intrat „de răd“. Cele căte-va ocașuri de somn mi-au făcut bine. Mi-e inima plină de-o bucurie neosemăntă. Cînd am trecut hotarul am așrit dughanii

asecusi în șanturi și tupilați după tranșării de brazi. Aveau frunze de stejar la capela. După înțăia salvă n-am mai înțeles nimic. Treceau gloanțele pusderie pe la ureche... căt am luptat aveam capul în sus și arma la mîna. A fost o elipă de furtună mare nepotolită, pe care o mîna vîrtej și nu o poți opri... Și-acum s'a luseinat. El liniște multă în preajma mea și mă mir, mă socotesc cum poate fi atîta liniște înprejurul meu. Casa unde ne-am adăpostit noi e o fabrică de teracotă. Gazda, la înțăial glas de tun își luase catra-fusele. Români au rugat-o să se întoacă înapoi. La vederea oțășilor noștri gazda s-a speriat dar după ce l-a privit mai bine, după ce l-a pipăit să vadă că-s oameni și nu-s fiare s-a liniștit. Acum doarme fără teamă în pașel și cu perdeluța albe cu zăpada.

Zina mîșeșă din departe ca o geantă de lumină...

Într'ite ocașurile de schimb și într'a casa. Vitejii, fiecare rîșpiti în cele trei odăi largi, se odihnesc pe căte un calcus de pae. Oși va au tresărit. Alții neputînd dormi povestesc. Mă trîntesc îmbrăcat și fără voce aud glasul domol din fund:

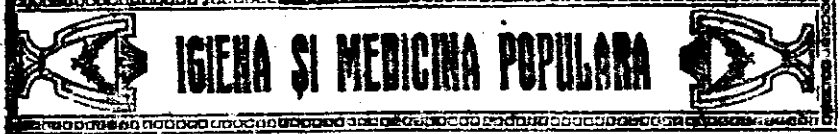
— Doar dei... atîți lipsec din-tre noi.

— Cine!

— Stan Surlaru și Căpraru Stăncă. O par'că îmi amintesc s-au prăbușit alături de mine. Mă duce gîndul la ei, par'că-i văd cei mai înalți din companie frumosi ca niște feciori de domn. Și par'că văd pe valea Timișului două ernei singurateșe și acasă, ștîl dîncolo, în țară două mame bătrâne rugădu se pentru ei la icoană!

OISAR PROTRANU

Știința pentru popor

Scarlatina

Epidemia de scarlatina, tare bantuită cu furie în vechiul regat, amenință să se întindă și la noi în Ardeal. Din Brașov și din Arad ne vin știri alarmante în privința acestei crunte boale, care seceră mai ales pe copiii de școală. În Cluj încă n-au constatat de vr'o două săptămâni câteva cazuri, din care cauză se zice că s'a închis liceul Gheorghe Bariț. Autoritățile sanitare au luat de altfel toate măsurile cunoscute pentru combaterea și stingerea acestei melime.

Credem folositor pentru cititorii „Culturii Poporului” să vorbim ceva în acest număr despre această boală, dând îndrumările și sfaturile trebuincioase.

Scarlatina sau scarlat, după cum i se zice în Ardeal, e mai chemată în vechiul regat cochinadă, cochinar și coraca. Această boală, care este spaima părinților, bantuită aproape toate țările și în România mică omorâra pe an 2000 până la 4500 de ființe, cu deosebire copii.

Scarlatina este o boală infecțioasă cu fierbințeală mare însoțită de durere de gât (anghină) și care se arată prin eșirea pe piele a unor puncte roșii, la început separate unele de altele, dar cari mai târziu să împreună formând pete mari de colorare smerie, acoperind pielea peste tot sau în parte. Aceste pete după câteva zile să scampoșca și cad sub formă de pelițe late (plăci).

Microbul acestei boale nu se cunoaște până acum, deși în sângele bolnavilor, în produsele din fundul gâtului (faringele), precum și în puroiul complicațiilor se găsește foarte adeseori un microb cunoscut sub numele de streptococ, care se pare că joacă un mare rol în scarlatina. Ceacă se știe și se vede este că această boală se poate lua prin aerul din jurul bolnavului, prin scuipat, prin muci din nas, prin pelițele jupite de pe piele, prin haine și prin unele mâncări cari stau în odaia bolnavului, cum este laptele, etc.

Scarlatina este molipsitoare (contagioasă) în toate perioadele ei. Cei mai primitivi de această boală sunt copiii de la 10 ani în jos; de la 20 de ani în sus se vede mai des la femei: femeile lehuze

sunt mai amenințate decât cele sănatoase.

Scarlatina se arată sub formă de epidemie (molimă), care uneori este ușoară, așa de ușoară încât trece aproape nebagată în seamă, alteori însă este foarte omorătoare, încât nu o întrece nici ciuma, nici holera.

Scarlatina are 4 perioade și semnele ei sunt următoarele:

1. Perioada de incubațiune (incubare, clocire), este ca și la pojar și la vărsat fără nici un semn: ea ține 3 până la 5 zile.
2. Perioada de invaziune (navălire) se arată prin fierbințeală și durere de gât (anghină). Aceste două semne pot să fie foarte pronunțate sau pot să lipsească cu totul și în acest caz se ivesc numai petele din perioada următoare. Fierbințeala este de obicei foarte mare: copilul se simte rău; are durere de cap și o sete mare; căldura (temperatura) ajunge în câteva ceasuri la 40 de grade și uneori se urcă și mai sus. Câte odată bolnavul mai are greață și vărsături; uneori are urdinare (diaree) ori este incuiat (constipat). Durerea de gât este unul din semnele de căpetenie ale acestei boale. Fundul gâtului este roșu, uscat; gâlcii dela gât sunt umflați și dureroși. Această perioadă ține 12 până la 36 ceasuri; câteodată poate lipsi.
3. Perioada de erupțiune (isbucnire, eșire), începe cu gâtul, apoi pe piept, membre (mâni și picioare), întinzându-se pe tot corpul; ea nu începe cu fața ca la pojar. Această perioadă are 2 forme: în forma primă să ivesc pete largi (plăci) neregulate de colorare roșie infocată, foarte apropiate unele de altele, fără să fie ridicate deasupra pielii din jur și pielea dintre pete este sănătoasă la început, dar în curând să îngroșeze și ca, așa că atunci întreaga pielea are o colorare uniformă de smerie, înflăcărată în unele locuri. În forma a doua se ivesc puncte mici roșii foarte apropiate unele de altele și foarte regulate. Prin apășarea cu degetul roșeața pielei pentru a se ivi din nou după ridicarea lui. Fața, mâinile și picioarele se umflă. Petele se ivesc și pe căptușeala dinăuntru a corpului

(pe mucoase); gura este roșie, infocată, tot așa și limba, care mai este și cam umflată spre rădăcină. Uneori se întâmplă că scarlatina să fie fără pete pe corp; petele au eșit dar au trecut așa de repede încât n'au putut fi văzute. Fierbințeala în perioada aceasta este de 39 până la 41 de grade; sau văzut cazuri în cari a ajuns până la 42 de grade; ea scade pe la sfârșitul perioadei. Durerea de gât este destul de mare; fundul gurii din roșu ce era începe a se acoperi cu niște pelițe albe, groașe, moi, pulpoase, cari se deslipesc cu ușurință și cari dispar după 3-4 zile. Ghindurile (ganglionii) de sub falci sunt umflați și dureroși. Înghițirea se face cu greutate. Durata acestei perioade este de 5-6 zile.

4. Perioada de descuamațiune (scamoșire). În această perioadă pielea se scampoșca sub formă de pelițe late (lambouri de diferite mărimi, cari se deslipesc și cad; pielea de degete se deslințește în bucați mari și cade sub forma degetelor de mânășe, iar la tălpi cade în bucați și mai mari; s'au văzut cazuri în cari a căzut întreaga pielea cea găoșă a tălpii sub forme de opiacă. Această perioadă ține 8 până la 15 zile. Peste tot scarlatina durează de la 16 până la 24 zile, iar cu convalescență (intremare) cu tot, până la 40 zile.

Trebue să știm că această boală are și forme. Așa uneori scarlatina este fulgerătoare, omorând bolnavii în 24 de ceasuri, cu căldură peste măsura de mare, cu așurare, neastampăr, trăsături, uscăciunea pielii, oprirea udului (anurie). Alteori ea are formă emoragică, când bolnavul are curgere de sânge din nas, varsă sânge și se udă cu sânge, iar pe core se arată niște pete roșietice cari nu pier sub apășarea degetului; forma aceasta nu iartă pe nimeni niciodată. Mai este o formă numită frustă, în care lipsește câte unul din semnele de căpetenie; câteodată bolnavul n'are decât anghină fără să i se lasă vr'o pată pe corp; alteori anghină este urmată de dropică (boala de rinichi, de apă), etc.

Dr. Blau

Indigestia la animale

Ca primă măsură se va băga animalul într'un grajd în care se va face un bun asternut de paie, ca să nu se răcoască calul dacă va încerca să se trântască. Se va freca calul cu sâmburi de șteț pe tot corpul

dar mai cu seamă pe sub burtă, dar ca aceste frecături să fie și mai cu folos se va stropi calul pe sub burtă cu spirt, sau dacă se are la îndemână cu spirt camforat sau cu esență de Therbentină. Dacă este vreme bună, este bine să se pămbe animalul acoperite cu o pătură, după ce mai întâi s'a frecat pe corp după cum am arătat mai sus.

Se va da ceasuri de mentă sau floare de mușetel în care se pot topi diferite săruri purgative astfel după cum este sărea amară. Un ceai se prepară astfel: se ia 30-40 grame foi de mentă sau flori de mușetel peste care se toarnă un kilogram de apă fierbinte și se lasă acoperit până se răcește afiță cât poate să suferă mâna de cald, apoi se toarnă înăuntru 25 kgrame sare amară se mestecă bine și se pune într'o sticlă cu gâtul lung și gros cum sunt sticlele de Champagne. Calul se leagă cu capul de esic ca să fie cu capul mai sus (dar nu prea sus) se scoale limba calului, fără o trage prea mult, iar prin local liber dintre mâsele se dă să se bagă gâtul sticlei cu doctorie și se varsă puțin câte puțin din ceai în gură până când calul o înghițe. Dacă refuză să o înghițe, atunci se strânge puțin cu mâna de gât.

Tratamentul colicilor mai grave necesită chemarea omului de meserie a unui veterinar, căci după cum am spus la început cea mai ușoară colică se poate complica și să producă moartea animalului. Deci, fiți cu atenție la înghițirea animalelor, ferți-le de răcoala, nu le dați alimente stricinate și nici prea multă deodată, căci este mai bine să ferți animalele să nu se bolnăvească de colici decât să aveți nevoie să le îngrăjiți. Cine își îngrijește de animale un are boală și nici pierdere la via.

Avortul la animale

Se înțelege prin Avort, nașterea înainte de vreme a unui fetus (mânaș, vitel, cățel) care nu este complet dezvoltat ca să poată trăi prin el înșuși: acești fetuși sunt născuți sau morți sau mor imediat după naștere și prin aceasta se deosebesc de așterile înalte de vreme, cum ar fi mânașii născuți în 10 luni, dar care totuși bine îngrijiți ei se pot hrăni și trăi prin ei înșiși.

Stăruindu-se că fetusul trebuie purtat în pântec un anumit număr de zile, după care se dezvoltă și poate să trăiască prin el, se consideră ca avorturi toate nașterile care se fac înainte de următoarele zile de sarcină:

- Lapa care naște înainte de 800 zile.
- Vaca care naște înainte de 300 zile.
- Oala care naște înainte de 140 zile.
- Sorcăfa care naște înainte de 100 zile.

Sunt două feluri de Avorturi la animale, Avortul care se întâmplă accidental de exemplu: într'un grajd cu mai multe vaci una este lovită în pântec și leopădă (se stărpește) acesta este Avortul accidental. Se întâmplă însă uneori că în același grajd încep una câte una vacile, sau

epelile să se stărpească, fără nici un motiv, acesta este un Avort datorit unei infecțiuni și se numește Avortul infecțios — despre acesta din urmă vom vorbi mai târziu — în numărul de față să vedem cum se întâmplă și cum să evităm Avortul accidental.

Una din cauzele principale ale avortului este răcoala, mai cu seamă schimbările bruște (neasteptate) de temperatură, astfel de pe un se întâmplă mai cu seamă toamna, după zile călduroase, nopți prea răcoroase, la aceste schimbări de temperatură sunt foarte simțitoare iepelile și oile și de aceea se observă în toamnă în temperaturi variate, cele mai multe avorturi, cari trec neobservate însă primăvara când începe nașterile atunci se vede un număr mai mare de vite sterpe, de aceea este bine ca în începutul toamnei să se ia obiceiul de a nu se mai lăsa noaptea la câmp, ci să se aducă la odănoșturi mai cu seamă vitele de prăsilă pe care le știm pline.

Ploile reci, în timpul toamnei pot provoca avortul la crezi întregi de oi mai cu seamă dacă sunt de rasă mai lină cum este oala de mărinos, același lucru se întâmplă și cu epelile de rasă fină. Epelile pline înainte în grajduri prea călduroase, dacă li se dă apă dela zgâmburi pe vreme rea sau prea rece, se stărpeșc numai decât. De aceea este bine să pentru epelile ce ținem de prăsilă, cum s'a stricuit vremea afară, să nu le mai dăm apă dela zgâmb sau dela fântâni ci să le aducem în hărciul în grajd, căci o simplă neingrijire poate provoca avortul și să ne facă să pierdem un an de prăsilă.

Ferți-vă de a da animalelor pline fănaș amestecat cu zăpadă sau ghiță, căci în special epelile sunt foarte expuse să se stărpească.

Munca prea puternică, săriturile, căvăturile sunt de asemenea, cauze care pot da loc avortului.

Frica, ășarea de sânge prea multă sau prea deasă, linia grajdului prea ridicată în spre cele și prea înaltă în spre linia grajdului sunt alte cauze care pot provoca avortul.

Loviturile date în pântec, fie dela oamenii cari îngrijesc animalele pline (cu fetus în burtă), fie lovituri cu pietori date de alte animale, pot să producă nu numai avortul dar chiar ruperea matriei (organul în care se dezvoltă fetusul) și să producă moartea animalelor.

Colicile animalelor pot să producă avortul fie prin durerea ce o simt, fie prin doctoriile ce li se dau pentru a le trece colicile. Îngrijiți deci de hrană bună a animalelor pline pentru a nu căpăta colici în timpul sarcinii, căci aproape 50 la sută din ele se stărpeșc.

Îngrijiți-vă de asemenea ca animalele pline să fie ținute departe de celelalte și mai cu seamă de armăsar, taar sau barbec, căci animalele pline nu trebuie să mai fie încălecate de partea bărbătească, căci le expun să se stărpească. În numărul viitor vom vedea semnele ce manifestă animalele înainte de a lepăda și ce trebuie să facem pentru a împiedica stărpeșc.

Veterinar Colonel OPIESCU

Istoria — Țara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Așezarea altor neamuri printre Români

După un raport făcut de Rusal Kisseleff, au trecut atunci 6283 familii bulgare, din cari au rămas în România 4241 familii, celelalte trecând în Basarabia (Rusia). La 1830 erau în Ploiești 820 de familii de fugari bulgari, mulți originari din târgul Sliwen, de dincolo de Balcani. Pe moșia Bereasca întemeiară, cu încuviințarea Obșteștii Adunări, orașul Severin nou. La 1838 erau aci 396 case cu 63 de prăvălii. Lăcomia fostului proprietar al moșiei, pe care se întemeiasă colonia bulgărească, sparse acest târg, căci el veni cu pretenția, că Bulgarii ar fi clăcașii lui. Aceștia, fără să aștepte hotărârea autorităților, au părăsit orașul și s'au așezat pe partea cea mai mare în Ploiești, alții prin alte orașe.

În același fel s'au așezat coloniști bulgari în timpul nou și prin Moldova de miazăzi.

Țara Românească, deși tributară Turciei, dar cu autonomie internă completă față de Turci dela 1821 încoace și cu o viață mișcare culturală, deveni pentru Bulgarii refugiați pe pământul ei și prin aceștia și pentru cei rămași sub jugul turcesc, o adevărată școală de libertate și cultură națională bulgărească. Bulgarii fiind sub jugul turcesc și sub cel bisericesc al Grecilor dela Constantinopol, nu aveau cărți bisericești în limba lor. Mitropolitul român Grigore (1829) puse de li se traduse Evanghelia în limba bulgărească, pentru ca și ei să se bucure de învățătura lui Christos în limba lor națională iar după unirea Principatelor (1859) și întemeierea școlilor înalte în România, între cei dintâi cărți alefărate să se adape la izvorul de știință românească au fost Bulgarii, nu numai cei așezați în România, dar în număr mare și cei de dincolo de Dunăre. La 1861 se aflau în Școala de medicină din București 46 de studenți din Bulgaria turcescă. Multumită școlii românești, Bulgarii au avut în anul 1878, când a sunat și pentru ei cîșul libertății, destui bărbați învățați, ca să ocupe posturile de conducători în noul stat bulgărească.

În România și-au tipărit Bulgarii cărțile lor de educație națională, în Budaapărea la 1871 gazeta bulgărească „Periodicosco Spisanie”, care căută să deștepte în Bulgari mândria națională și năzuința de-a se organiza pentru lupta pentru libertate. În România s'au organizat în 1876, celele bulgărești, cu învoirea și ajutorul guvernului românesc al lui Ioan Brătianu, ca să treacă Dunărea și să înceapă războiul contra asupritorilor Turci. Tot România le-a făcut cu puțință zarzavagilor, zidarilor, dulgherilor și lucrătorilor bulgari să câștige bani frumoși, pe cari nu-i află în Bulgaria lor. Nu ar fi deci cu mirare, că Șimanoff, fostul ministru de instrucțiune al Bulgariei întreață într-o revistă: „... Bulgarii, pentru cari România a fost ani de zile un adăpost

sigur față de tirania turcescă. — Bulgarii, cari au pregătit revoluția lor în țara românească atât de îngăduitoare și ospitalieră, — Bulgarii, cari se îmbogățeau uneori ca un berariu neamuri în America, ce au făcut ei spre a face cunoscută România intelectuală poporului lor?”

Șimanoff e un corb alb între conaționali lui. Căci nu a fost popor dintre cele primite pe pământul românesc — afară de Ungari — care să se arate atât de nerecunoscători pentru binele, ce l-au aflat la noi, ca Bulgarii. Mai ales în războiul nostru de libertate, când o parte a României sângerând a fost ocupată de trupele dușmane nici Nemții, nici Ungarii, nici chiar Turcii nu au săvârșit atâtea crime bestiale contra copiilor, femeilor, bătrânilor și bisericilor din teritoriul ocupat ca tocmă Bulgarii, cari mai toți vorbiiu românește, dovadă, că se învredniciseră ani de zile de ospitalitatea românească. Au fost cazuri, când Nemții și Turcii, îngrozii de crimele bulgare, săriau întru apărarea nenorociților români căzuți în ghiarele acestor urmași ai hoardelor lui Asparuch...

Și în Dobrogea, Bulgarii s'au așezat abia în secolul al 19-lea, după pacea dela Adrianopol cea mai multă venind din Basarabia, unde se așezaseră de mai înainte alții din Bulgaria. Dela 1810 se păstrează harta etnografică (arătătoare de popoare) a unui inginer englez, care dovedește, că în întreaga Dobrogea erau atunci un singur sat mic bulgărească în județul Tuca. Dar și după 1829, Bulgarii nu au ajuns nici când până la numărul Românilor băștinași, cari după 1878 s'au înmulțit în mod imbecurător.

În partea de miazăzi a Dobrogei, numită Cadrilater, aproape jumătate din populație e bulgărească. Dar și Bulgarii aceștia sunt veniți după 1878, când alungând pe Turcii băștinași le-au ocupat locurile.

În Basarabia de miazăzi, coloniile bulgare sunt în număr mare. Cele mai multe sunt din secolul al 13-lea și începutul secolului al 19-lea, când, adevărat Basarabia nu se fusese încă răpită de Rusia. Sunt deci Bulgarii dintre aceia, cari nu au rămas în Muntenia, ci au trecut mai departe spre răsărit, așezându-se în partea de miazăzi-răsărit a vechii Moldove, unde rămăsesse mult loc gol în urma fugii Tătariilor din aceasta parte numită Bugeac. După 1829 a urmat o nouă năvală de coloniști bulgari, cari se așezară pe partea de miazăzi în orașe. Toți acești coloniști se bucurau la așezarea lor în Basarabia de unele privilegii, între cari cel mai însemnat era scutirea de bir. Nu trecu mult, și ciuma și foametea începu să hănuască în Basarabia. Peste trei mii de familii bulgărești trecură atunci Dunărea înapoi, unii rămânând în Dobrogea. Acum sunt peste 40 de sate bulgărești în Basarabia. Victor Lazăr.

Strămoșii noștri

În afară de aceste isprăvi războinice ale lor, Romanii erau vestiți în lumea veche și prin deșteptăciunea lor. Oamenii învățați erau prețuși în împărăția romană și dela ei s'au păstrat până în zilele noastre tot felul de cărți în limba romană sau latină, care ne povestesc faptele lor și ale vecinilor, precum și felul de traiu al lor. Deaceia noi știm să povestim mult mai multe lucruri din viața Românilor, decât despre Daci, în limba cărora nu ne-au rămas scrisă nici măcar câteva rânduri.

În data ce Romanii ajunseră la Dunăre, începură ciocnirile lor cu Dacii. Nu era vorba însă de lupte mari pe câmp deschis între armate regulate, ci de năvăliri repezi ale Dacilor peste Dunăre, urmate de prădăciuni și de grabită retragere înapoi peste Dunăre, în Dacia.

Până pe vremea când a trăit pe lume Mântuitorul nostru, Domnul Isus Christos, nu s'a iscat nici un războiu crâncen între Romani și Daci. După moartea puternicului Buerebista, despre care am amintit mai înainte, neînțelegerile dintre Daci se aprinseră iarăși și se împărțiră în mai multe țărișoare. Vreme de aproape o sută de ani vecinii nu mai simțiră loviturile grele ale Dacilor, ca pe vremea lui Buerebista. Ei trăiau dezbinați și fiecare căpetenie a lui făcea cum îi tăia capul, unii din ei rămânând vrăjmașii Romanilor, iar alții împrietenindu-se cu dânșii. Dar vre-o 50 de ani după moartea lui Christos, Dacii se uniră din nou supt chibzuia cărmuire a regelui Decebal. Acest vestit strămoș al nostru, despre care nici nu știm, dacă era cumva rudenie cu Buerebista, era menit să intrupeze cea din urmă și cea mai vajnică viteză dacică, și să lase urmașilor amintirea celei mai pricepute și mai înțelepte cărmuirii spre binele poporului său. Unul dintre învățații romani, din neamul vrăjmașilor săi prin urmare, îi laudă în felul următor: „Priceput în meșteșugul războiului și dibaciu în mînuirea lui, înțelegând când trebuia să lovească și când să se retragă, lute la faptă, știind să se folosească de izbândă și să îndrepte înfrângerea, Decebal a fost multă vreme un protivnic primejdios al poporului roman”.

Pentru a se putea măsura cu stăpânii lui, Decebal se strădui să desăvârșească uni-

rea între Daci și să-i pregătească de războiu. Ca să-i deprindă cu armele și cu felul de luptă al Romanilor, el aduse în Dacia meșteri romani, pe care îi plătea cu banii grei.

Astfel pregătită oastea lui Decebal trecea adesea peste Dunăre, unde neamurile trace, frați de sânge ai Dacilor, stăteau supt stăpânirea romană, și de multe ori fură înfrântă oștile romane.

În împărăția romană domnea atunci Domițian, un împărat slab și fricos, despre ale cărui fapte urâte se povesteau multe. La războiu nu mergea bucuros, el trimitea pe generalii săi. Și împotriva lui Decebal, care pustise peste Dunăre un ținut roman, trimise el pe rând doi generali, cari fură cumplit bătuiți și pieriră chiar în lupte. Domițian plecă însuși la Dunăre, dar noul războiu fu purtat tot de un general, numit Iulian. Acesta bătui pe Daci în Bănat și plecă în contra capitalei lor Zermizegetuza, în țara Hațegului. Decebal însă înșelă pe Iulian. Ostașii daci tălară copacii dintr-o pădure, lăsând trunchiurile la înălțimea unui stat de om. Îl înfrăcă cu haine și le puse arme, așa că de departe se părea că este o armată foarte numeroasă. Iulian se speria și se întoarse înapoi.

Atunci Domițian, ca să aibă pace, fu silit să plătească o dare de bani Dacilor. Pe deasupra se învoi să le dea și meșteri romani, cari să le facă cetăți și orașe. Era o rușine pentru marea împărăție romană această pace și toată lumea știa aceasta la Roma, cu toate că Domițian se lauda că a învins pe Daci.

Dar norocul Dacilor nu ținu vreme îndelungată. Când Decebal credea că și-a ajuns ținta și se pregătea pentru lupta hotărâtoare, ca să câștige din nou granițele stăpânirii lui Buerebista, se sui pe tronul împărăției romane marele împărat Traian. El avea să sfărâme puterea strămoșilor noștri, punând astfel temeliea poporului românesc aici în Dacia.

Traian nu era de neam împărătesc, însă se ridicase prin vrednicia lui la această cinste mare. Era cel mai bun general roman de pe vremea aceea și se făcuse cunoscut în multe războaie.

Mare bucurie simțiră toți Romanii, când se sui pe tron Traian. Și aveau și de ce să se bucure, fiindcă vitejia și bonătatea lui era cunoscută de toată lumea. Ostașii lui, pe care îi dusesese numai la

biruințe, îi iubeau mult și se vârau în vâltoarea morții, cu încredere oarbă în izbândă. El prețuia oamenii învățați și cinstiți, și îi răsplătea împărătește. Se îngrijea cu multă bunăvoință de cei săraci și neputincioși, ajutându-i cu darurile lui. Făcu școli numeroase ca să lumineze mințile celor mulți și săraci.

Dar mai presus de toate Traian era vestit prin iubirea lui de dreptate. Toți năpăstuiți, cari se plângeau lui, căpătau judecată dreaptă, fiindcă el nu ținea seamă, chiar dacă vinovatul era om bogat sau boier mare. Căci legea trebuia să fie aceeași și pentru cei mici, ca și pentru cei mari.

Traian se hotărî să spele rușinea ce înfruntaseră Romanii dela Decebal. În anul 101 după Christos plecă cu oaste mare la Dunăre, făcu poduri pe plute și trecu în Bănat. Aproape de Caransebeș se dădu o luptă aprigă cu Dacii, cari se apărară cu multă înverșunare. Sânge mult curse de amândouă părțile. Mai târziu povesteau soldații romani, că ne mai ajungând pânzele pentru legatul rănilor, Traian își rupse rufelee sale pentru a ajuta pe oștenii săi răniți. Speriați și de o furtună năpraznică Dacii fură înfrânți și se retraseră către capitala lor, Zermizegetuza cea cu ziduri tari și înalte. Decebal ceru pace, dar Traian nu se învoi. Cândul lui era să-l umilească pe vrăjmașul său și să-l facă cu totul neputincios. Dar războiul nu se sfârși atât de lezner. Sosind iarna luptele încetară până în primăvara viitoare, când ele fură și mai sângerose. Vitejii noștri strămoși se opinteau din toate puterile ca să țină piept unui vrăjmaș de zece ori mai puternic și mai bine pregătit.

Cu cât se apropia Traian de capitala lui Decebal, cu atât pedecel se înmulțeau și împotrivirea Dacilor era mai dărză. Înaintarea Romanilor era îngreunată de păduri dese, prin care trebuiau să-și facă drum cu seceroa, de părăo repezi și râpe adânci peste care aruncau punți și de întărituri ridicate pe vârful munților și aparate de Daci cu cea mai mare înverșunare. Toate jertfele acestora fură însă zadarnice. Supt zidurile cetății Zermizegetuza se dădu cea din urmă bătălie, în care vitejii daci fu învinsă de pricepera militară a lui Traian și de meșteșugul războinic al soldaților romani. Și se încheie atunci o pace grea pentru mândrul Decebal.

G. G. Mateescu

Cronica săptămânei

Cronica săptămânei

Situația politică în ultimele zile a fost deosebit de tulbură. Revenirea fostului rege al Ungariei, Carol de Habsburg la Budapesta și pretențiunile care le-a rădicat asupra domniei, au stârnit o adevărată furtună atât la noi cât și în țările vecine și la marii aliați.

Pentru ce oare România ca și toate celelalte țări aliate se opun la revenirea lui Carol de Habsburg pe tronul Ungariei? Cauza e simplă: Carol reprezintă vechea și împilătoarea Ungarie, el apără nobilimea veșnic războinică a acelei țări, el urmărește refacerea vechei Austro-Ungarii și subjugarea veșnică a popoarelor conlocuitoare. Cine l-ar putea oare răbda ca o suliță îndreptată veșnic asupra vecinilor? Cine nu înțelege pericolul ce-l reprezintă pentru liniștea Europei săcăuită de războaie?

Iată pricina deci ce a hotărât pe aliații mari și mici cari au luptat pentru dreptate, să ceară înlăturarea lui Carol. Acest lucru a fost prefins dela guvernul amiralului Horty care de data aceasta a avut bunul simț să se opuc, cel puțin de ochii lumii, la aventura fostului rege.

Cum au decurs faptele, se știe. Carol a venit cu aeroplantul întovărit de soția sa, care l-a sfătuit de altfel în această tristă aventură. Coborându-se la Sopron a plecat în fruntea unei armate la Budapesta. În vîin de trupele guvernatorului Horty a fost prins și arestat în castelul Thotis. Horty a dat ordin să fie dați judecătoi toți partizanii lui Carol cari l-au ajutat în această încercare, fie și militari sau oameni politici. Acum marea și mica Intelegeri sunt hotărâte să-l izgonească pe ultimul habsburg, într-o insulă depărtată, de preferință Malta, pentruca, sub pază bună să sfârșească zilele departe de popoarele „sale” pe cari din nou voeste să le „fericească”.

Ei bine, după cum am spus această întâmplare a avut un mare răsunet în țările învecinate și mai ales în România, care are a se teme atât de primejdia dela Apus cât și de acea din Răsărit a bolșevismului rusesc. Au fost câte-va clipe grele în cari s'a vorbit chiar de o nouă mobilizare, dar, prin voia Domnului, lucrurile s'au liniștit fără a mai fi nevoie să se cheltuiască noi bani cu chemarea contingentelor și să se ia oamenii dela lucru. Căci de un nou războiu nici vorbă nu poate fi. Ungaria, cu toată nebunia ei, nepufându-se opune vointei întregii Europe. Această țară poate ataca pe la spate, în asuns, pe cel mai slab ca ea, nici odată însă nu se va bate cu un dușman mai puternic!

Trecând la luptele între partidele noastre politice observăm totuși tendința de înăsprire, celeași cuvinte dușmănoase schimbate prin miare și în înuniri publice. Opoziția dată de răsturnare a guvernului. Guvernul se împotrivesc rândul lui cu toate armele. A rădescinderea parlamentu-

lui, adică la 28 Noiembrie stil nou sau 15 Noiembrie vechiul stil, se va vedea dacă guvernul va declara vacante scaunele o poziției retrasă din parlament și dacă, în acest caz va putea guvernarea mai departe. Până atunci se urmează tratativele între partidul poporului care a dat acest guvern și țărăniștii conduși de d. Mihalache pentru facerea unei tovarășii. De asemenea se urmau tratative între Partidul Național din Ardeal și Partidul Liberal, dar acestea s'au întrerupt pentru moment, fără a fi însă înlăturată posibilitatea unei înțelegeri.

Progrese culturale. Nici odată nu s'a făcut în mijlocul neamului românesc mai multe încercări de a răspândi cultura națională, ca în zilele noastre. Pretutindeni neobosiți luptători, înțelegând că soarta unui popor este hotărâtă de mijloacele ce le are pentru a face să izbândească cultura sa, caută să răspândească lumina până în colțurile cele mai îndepărtate, din creșterul munților până la mare. În ultima săptămână, în timp ce la Cluj se țineau șezătoriile „Culturi Poporului” atât de bine cercetate de popor, la Cernăuți se deschidea un teatru popular după exemplul celui din București de care am vorbit la timp. Noul teatru, numit „Delavranca” în amintirea marelui scriitor dispărut, răspunde unei simțite nevoi punând la dispoziția poporului cel mai fericit mijloc de luminare. La inaugurarea lui au fost față toate autoritățile împreună cu directorul general al teatrelor d. Victor Eftimiu. La Cluj unde un teatru popular nu există încă, s'ar simți desigur nevoia ca teatrul național să dea donătrei reprezentării pe săptămână cu preturi reduse astfel ca și cel mai sărac să poată participa.

Tot ca un progres cultural trebuie să punem hotărârea reedificării Teatrului din Timișoara, pentru care s'a dat 25 de milioane. Ne întristează însă faptul că cu acest prilej se caută a se forma într'un teatru clădit cu bani statului român două trupe streine, pe lângă cea românească. Ce nevoie este oare ea, pe lângă cele 20 de trupe pe cari le au maghiarii și sașii în Ardeal, să se mai creieze încă două, când românii în total au abia cinci!...

Trecând în Basarabia trebuie să notăm acolo înființarea unei „Universități Populare” în scop de-a da poporului cunoștințe înalte de care are nevoie pentru o mai desăvârșită înțelegere a vieții și o mai ușoară câștigare a existenței. Este o operă din cele mai mărețe și realizarea ei sub conducerea d-lui Pelivan, un om învățat și cu dragoste de popor, dă siguranța că se va munci acolo serios pentru luminarea neamului.

De peste hotare. Am vorbit la evenimentele interne despre încercările făcute de Carol de Habsburg pentru a stăpâni din nou Ungaria. Am făcut aceasta pentru că acest fapt a avut un mare răsunet în politica noastră internă.

Cercetând acum ce s'a întâmplat în alte țări ale Europei trebuie să ne oprim mai întâi asupra Austriei unde scăderea valutei, adică a valorii coroanei, pricinuesc mari necazuri sărmamei populații. Austria a rămas o țară foarte săracă ce are de hrănit o mare capitală, Viena, care singură adăpostește o treime din populația totală a statului. Austria nu poate produce astfel decât o mică parte din alimentele și mărfurile de trebuință. Ea trăiește din bunăvoința aliaților și vânzând ultimile bogății ce le mai are. Astfel coroana austriacă a ajuns să se apropie de banii bolșevici prin faptul că guvernul, pentru a întreține statul este silit să împărească veșnic noi bani de hârtie. Așa 40 coroane austriace fac abia un leu și 400 coroane un franc francez! Se înțelege dela sine grija și necazurile populației care, oricât câștigă nu poate face față cheltuielilor, mărfurile urcându-se în preț fără încetare.

Speriată de această scădere a valorii banului, populația a început o adevărată goană pentru câmpărașii a tot felul de mărfuri cari în orice caz își mențineau un preț fix. Astfel s'a văzut în Viena o întreagă lume cumpărând lucruri de care are și n'are nevoie, alergând dela alimente la haine, încercându-se cu săpunuri, cu unelte de tot felul, cu coloniale și manufactură, numai pentru a scăpa de banii de hârtie cari, încet-încet își pierd orice valoare. A fost un eveniment economic cu desăvârșire curios pe care l-am pomenit pentru a se vedea unde poate duce nechipzuința în conducerea financiară a statului și fabricarea necentenită de hârtie monedă.

— În Germania situația politică este deosebit de grea. Guvernul Wirth, care se ailea să îndeplinească angajamentele față de Aliați a fost silit să demisioneze deoarece, hotărându-se la Liga Națiunilor împărțirea Sileziei, Germania pierdea partea cea mai bogată a acestei provincii cu orașele cele mai industriale. Guvernul Wirth n'a mai fost susținut atunci de parlament și și-a dat demisia. De rezolvirea acestei crize, depinde liniștea Europei. Căci dacă junckerii vor reuși să și aibă din nou la Berlin oamenii lor, nemții vor refuza împlinirea condițiilor tratatului provocând un nou războiu. Să sperăm însă că înțelepciunea socialistilor germani va împedeza să se facă încă odată pe voia unor nobili îmbogățiți pe spinarea poporului cari văd în războiu nu putinta înlăturării patriei ci baza stăpânirii lor.

— Intre Serbia și Albania, noul stat recunoscut de Europe și care se bucură de protecțiunea Europei, a izbucnit o neînțelegere mai de mult încă. În această săptămână Serbia a trecut la fapte și după un ultimul, armata sa a trecut granița ocupând mai multe orașe ale Albaniei. Atacul Serbiei este nedrept căutând să se folosească de slăbiciunea unui vecin pentru a pune mâna pe pământuri locuite de neamul albanez. Este de altfel un vechin obicei al Serbiei care și în Toronto! tot

astfel a lucrat, folosindu-se însă de un sprijin nedrept dat de aliați.

De data asta să sperăm însă că Italia va ști să protesteze asigurând teritoriul Albaniei. De asemenea după cum vedem din telegrama conferinței ambasadorilor, — unul din marile

sfaturi de pace ale Aliaților, — a intervenit pentru menținerea ordinii luându-și sarcina să fixeze ca granițele între cele două țări.

Alte evenimente noi în această săptămână nu mai avem de pomenit.

— BUCIUM —

Cu ocazia neșterei Principelui Mihai Societatea „Cultura Poporului” a trimis A. S. R. Principele Carol următoarea telegramă de Felicitare:

Alteței Sale Regale
PRINCEPELUI MOȘTENITOR al ROMÂNIEI
SINAIA

Întărirea scumpei noastre Dinastii justifică și mai mult nădejdea de bine și de fericire pentru neamul românesc și este un îndem mai mult pentru o odată mai fără odihnă muncă pentru înalțarea Patriei.

În fiul Alteței Voastre Cultura Poporului găsește simbolul întrupat al Ocrotitorului fiilor noștri.

Președinte:

(ss) V. DIMITRIU.

Secretar General:

(ss) EMIL VASILIU.

Răspunsul A. S. R. Principele Carol la urările făcute de „CULTURA POPORULUI”:

Alteța sa Regală Principele Moștenitor adinc mișoat de urările prezentate cu ocaziunea nașterii A. S. R. Principele Mihai, m'a însărcinat a vă transmite înaltele sale mulțumiri.

Adjutant de Serviciu: (ss) Colonel Condeescu.

Ziarul englez „Daily Telegraph” primește știrea din Moscova, că din nou a început să se vorbească despre intențiunea bolșevicilor de a forma un guvern de coaliție.

Nu mai încapă îndoială, că Lenin și Troțki au priceput că miza pe care au pus-o pe comunism a fost pierdută. Cu toată puterea de care dispune Lenin, el are foarte mulți dușmani. Aoun a reinceput lupta între cele două grupări din partidul comunist. Decretul care oprește pe comunisti de a lua întreprinderi în arendă, a fost luat din inițiativa cecștilor, cari vor să înaprească lupta împotriva noii burghezii în formație.

Generalul Cristescu a dat un ordin circular prin care dispune menținerea sub arme a contingentului 1920. În Basarabia și Ardeal contingentul 1920 se va bucura de un concediu de 80 până la 60 zile.

Duminecă s'a întrunit în localul colegiului unitar din Cluj. Consistorul suprem al bisericii unitare din Ardeal. După îndeplinirea formalităților de deschidere s'a discutat chestiunea organizării bisericești și a școlilor confesionale.

Contingentul 1920 a fost reținut sub arme. Soldaților din Basarabia, Ardeal și Bucovina li se vor da concedii de câte 20-60 zile iar celor din vechiul regat li se vor da concedii în vacanța Crăciunului.

Guvernul sârbesc a deschis ieri dimineață Camera prin decret.

După amiazi cabinetul a făcut declarațiuni asupra situației din Ungaria. După aceea toți șefii de partid au făcut declarațiuni în numele grupărilor lor politice cu privire la această chestiune. Acordul este complet atât în ceea ce privește măsurile luate de guvern, cât și în ce privește acele luate de țările aliate: România și Cehoslovacia. S'a cerut în același timp luarea unor măsuri mai eficace pentru înlăturarea oricărei noi primejdii, ori, măcar, amenințări.

În cursul acestor dezbateri Camera a ovaționat prelung România și Cehoslovacia pentru atitudinea lor energică și decisivă.

Ziarul „Pravo Lidu” anunță că consiliul de miniștri din Cehoslovacia a luat hotărârea de a prezenta Adunării naționale un proiect de lege, prin care ar urma să se confiscă fără anșoare toate domeniile nobilimii carliste situate în Slovacia. Se dă ca sigur că Adunarea națională va primi acest proiect de lege și în felul acesta s'ar înlătura definitiv cei mai mari dușmani ai Republicii cehoslovace și ai democrației, cari de trei ani încoace conspiră neîncetat contra statului. Prin confiscarea aceasta s'ar face imposibili dușmanii Republicii cehoslovace și poporul slovac ar putea fi împărțit cu pământ.

O depeșă oficială anunță arestarea extremiștilor cari au asasinat pe președintele consiliului de miniștri portughez și pe colegii acestuia.

Pe de altă parte se semnalează că situația politică este încă nesigură. Președintele republicii

Publicitatea Culturii Poporului

opera să poată curând forma un minister de coaliție tare, care să dea satisfacție acelor care condamnă luptele interne și vărsarea de sânge.

Un ordin circular al Marelui Stat Major dispune menținerea mea sub armă a contingentului 1920, având în vedere nevoile de ordin intern și extern ale țării. Soldaților ardeleni, bucovineni și basarabeni, cari fac parte din acest contingent, s'a dat ordin a li se acorda concedii de 30-60 zile, iar celor din vechiul regat concedii de sărbători.

Poliția din Budapesta a arestat pe vestita noastră cântăreașă de operă, d-soara Aca Barbu în următoarele împrejurări:

D-soara Aca Barbu, care se reîntorcea dela Viena unde încheiase un angajament s'a oprit pentru o zi la Budapesta ca să se odihnească. Fără nici un motiv sau justificare poliția din Budapesta a arestat pe d-soara Aca Barbu, cu toate protestările și intervențiile cunoscutor săi. Căzută în deșubț de abuz revoltător și încălcare a drepturilor internaționale a fost adusă și la cunoștința ministerului de Interne de la București, care a intervenit prin reprezentantul Ungariei din București contele Zichy, aducându-i acestuia la cunoștință, că în cazul când autoritățile maghiare n'ar pune încredință în liberate pe d-soara Aca Barbu, care e cetățeană română, se vor lua și din partea României represalii. Guvernul român a protestat totodată împotriva procedurii dela Budapesta, în urma căreia continuă să aresteze fără nici un motiv cetățeni români.

Paris. — Conferința ambasadurilor luând cunoștință de nota lui Benes, constată că proclamațiunea guvernului ungar, referitor la înlăturarea habsburgilor, va furniza Unicei Antante asigurările esențiale pe care le-a cerut. Asigurarea dată de guvernul ungar, prin care proclamă înlăturarea habsburgilor, va permite Micii Antante să înceteze pregătirile militare. Conferința a hotărât să invite guvernul ungar, ca până în ziua de 7 Noiembrie, să proclame în mod efectiv înlăturarea oricărui habsburg dela tronul Ungariei. Conferința a examinat în sfârșit condițiile de înțelegere ale ex-regelui Carol, și în special măsurile de supraveghere ce trebuie luate. Conferința a examinat situația din Albania de nord, invitând Jugoslavia să nu întreprindă nici o acțiune militară în Albania, a cărei frontiere vor fi fixate cât de curând.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE. un ferestru circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția Clujului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NAȚIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Cehoslovacia etc.)

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite cecuri și sorsoși de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece populare de iubire și despre fire
cântece de plugărie, păstorie și pescărie,
cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele,
stările sufletești și îndeletnicirile
poporului român. □□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela
Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ” din Suceava
(Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

În Editura „Școlii Române” au apărut de asemeni și alte cărți religioase — populare, de cântece, povestiri ș. a. al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitorii cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete citite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comerț s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000,000 deplin vărsat

Sectia de Bancă ● Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanți stabili în București, Kosice, Praga și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele” Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3